

**Міністерство культури та інформаційної політики України
Харківська державна академія культури
Кафедра режисури**

**Програма
та навчально-методичні матеріали
ПРАКТИКА ПЕДАГОГІЧНА**

*другий (магістерський) освітній рівень
освітньо-професійна програма «Сценічне мистецтво»
галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціальність 026 «Сценічне мистецтво»*

**Харків
2021**

Розробник:
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри режисури
Харківської державної академії культури
Світлана ШУМАКОВА

Практика педагогічна: програма та навч.-метод. матеріали, другий (магістерський) освітній рівень, освітньо-проф. програма «Сценічне мистецтво», галузь знань 02 «Культура і мистецтво», спец. 026 «Сценічне мистецтво» / М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури, Каф. режисури ; [розроб. Світлана ШУМАКОВА]. — Харків : ХДАК, 2021. — 26 с.

Представлена програма та навчально-методичні матеріали узагальнюють й систематизують уявлення щодо організації практики педагогічної, орієнтованої на професійно-практичну підготовку здобувачів вищої освіти другого (магістерського) освітнього рівня, освітньо-професійної програма «Сценічне мистецтво», галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 026 «Сценічне мистецтво».

Дана програма та навчально-методичні матеріали відбивають зміст й форму проведення практики педагогічної та містять пакет додатків з документацією до практики, яку оформлює здобувач вищої освіти.

Опис практики педагогічної

<p>Освітній рівень, освітньо- професійна програма, галузь знань, спеціальність</p>	<p>Найменування показників</p>	<p>Характеристика навчальної дисципліни</p>	
<p>другий (магістерський) освітній рівень</p> <p>освітньо- професійна програма «Сценічне мистецтво»</p>	<p>практика педагогічна – 1-й курс, 2-й семестр</p>	<p>очна форма навчання</p>	
<p>галузь знань 02 «Культура і мистецтво»</p> <p>спеціальність 026 «Сценічне мистецтво»</p>	<p>загальний обсяг практики педагогічної (навчальних годин) – 60</p> <p>вид контролю – залік</p>	<p>практичні заняття (години)</p>	<p>самостійна робота здобувачів вищої освіти (години)</p>
		<p>22</p>	<p>38</p>

1. Мета та завдання

У професійній підготовці здобувачів вищої освіти особлива роль відводиться навчальній практиці, яка є невід'ємною частиною навчально-виховної роботи і основним сполучним етапом між фаховою підготовкою та самостійною роботою майбутніх режисерів-педагогів та акторів-педагогів.

Дана програма практики педагогічної відповідає Закону України «Про вищу освіту», інструкціям Міністерства освіти і науки України, стандартам вищої освіти України, освітньо-професійній програмі Харківської державної академії культури. Представлена програма та навчально-методичні матеріали узагальнюють й систематизують уявлення щодо організації практики педагогічної, орієнтованої на професійно-практичну підготовку здобувачів вищої освіти другого (магістерського) освітнього рівня, освітньо-професійної програми «Сценічне мистецтво», галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 026 «Сценічне мистецтво».

Проходження практики педагогічної сприяє виявленню та розвитку у здобувачів вищої освіти організаторських здібностей, закріпленню педагогічних умінь, крім того, прояву самостійності, творчої активності та ініціативи.

Мета практики педагогічної

Основною метою практики є підготовка здобувача вищої освіти до майбутньої педагогічної роботи зі студентською академгруппою, підвищення кваліфікації в оволодінні фаховими спеціальними дисциплінами, необхідними для здійснення освітнього процесу в загальноосвітніх установах, театральних коледжах, вищих професійних училищах, вищих навчальних закладах. Крім того, мета практики педагогічної полягає в перевірці професійної готовності майбутнього фахівця до самостійної трудової діяльності та оволодінню професійним досвідом в межах викладацько-педагогічного процесу. Практика педагогічна покликана сформувати професійні компетентності та спроможність прийняття самостійних рішень в реальних умовах викладання, властивих майбутній педагогічній діяльності.

Завдання практики педагогічної:

- закріплення знань, умінь і навичок, отриманих здобувачами вищої освіти в процесі вивчення дисциплін навчального плану зі спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»;
- оволодіння методикою підготовки і проведення різних форм навчальних занять;
- оволодіння методикою аналізу навчальних занять;
- оволодіння сучасними освітніми педагогічними технологіями в галузі театального мистецтва;
- виховання стійкої зацікавленості у систематичному поповненні своїх знань і застосовування їх у практичній діяльності;

- прищеплення здобувачам вищої освіти навичок самоосвіти, самовдосконалення та сприяння активізації науково-педагогічної діяльності;
- сприяння виробленню у здобувачів вищої освіти особистісних якостей, обумовлених загальними цілями навчання і виховання;
- засвоєння основ педагогічної та методичної майстерності, первинного дидактичного досвіду викладача, побудованого на принципі зворотного зв'язку зі студентами як навчальної співпраці;
- сприяння розвитку потреби оволодіння як новітніми педагогічними технологіями, так і класичними прийомами театральної педагогіки;
- формування інтересу до педагогічної діяльності на тлі творчого підходу до педагогічного процесу;
- формування активної позиції та професійно значущих якостей особистості майбутнього театального педагога (комунікабельності, конструктивного мислення, артистизму та ін.);
- виховання здатності брати участь в організаційно-методичному забезпеченні, підготовці та проведенні майстер-класів і семінарів конкурсів і оглядів, свят і фестивалів у галузі художньої культури та присвяченої їй науки.

В процесі практики здобувачі вищої освіти набувають певний педагогічний досвід. Практика педагогічна здійснюється під керівництвом викладача кафедри режисури та є спрямованою на формування цілого ряду компетентностей.

Загальні компетентності:

- знання сучасних тенденцій розвитку педагогічної діяльності, особливостей її організації;
- знання структури організації освітнього та виховного процесу в академгрупі;
- знання сутності педагогічної науки, теоретичних основ і провідних тенденцій розвитку системи театральної освіти;
- знання принципів ефективного викладання дисциплінарного змісту, оволодіння дидактичними вміннями.

Фахові компетентності:

- демонстрація знань та укладання власних міркувань з приводу тонкощів творчого підходу до педагогічної діяльності;
- володіння фаховою термінологією та знання літератури;
- демонстрація своєї здатності до викладацько-виховної роботи, уміння вирішувати конкретні практичні завдання дидактики на певному рівні професійної компетенції;
- набуття педагогічного досвіду;
- опанування практичних навичок щодо фахового викладання.

Програмні результати: володіти знаннями в галузі як загальної, так і театральної педагогіки; орієнтуватися в методологічних питаннях організації навчального та виховного процесу; вміти логічно та структурно розкривати обрані тематики дисципліни; володіти сучасними педагогічними технологіями; аналізувати педагогічний процес та обґрунтовувати власну думку щодо його ефективності; критично оцінювати власну викладацьку діяльність як певну творчість.

2. Структура практики педагогічної

Практика педагогічна здобувачів вищої освіти другого (магістерського) освітнього рівня, освітньо-професійної програми «Сценічне мистецтво», галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 026 «Сценічне мистецтво» має загальний обсяг – 60 годин.

Практика педагогічна передбачає послідовність одержання необхідного практичного досвіду та фахових компетентностей майбутнього педагога. Вона є розосередженою та здійснюється на 1-му курсі впродовж 2-го семестру.

Основною базою проходження практики педагогічної є Харківська державна академія культури.

3. Організація практики педагогічної

Практика педагогічна проводиться під керівництвом викладача ХДАК та може проходити в середніх та вищих спеціальних учбових закладах міста (Харківський державний університет мистецтв ім. І. П. Котляревського, Харківське державне училище культури, ліцеї та школи мистецтв та ін.).

Мається на увазі, що здобувач вищої освіти буде брати участь як у відвіданні занять провідних викладачів цих учбових закладів з метою ознайомлення з методикою проведення занять (пасивна частина практики), так і участь у проведенні власних занять (активна частина педагогічної практики — читання лекції, проведення практичного заняття).

Основною формою виконання практики мають стати навчальні заняття з академгрупою з дисциплін, що відповідають профілеві підготовки здобувача вищої освіти.

Вимоги до організації практики

В результаті проходження практики здобувач вищої освіти має опанувати навичками самостійної педагогічної діяльності в професійній області на основі:

- знайомства з методиками викладання у різних типах освітніх установ з урахування закономірностей педагогіки і психології, сучасних вимог дидактики (науковість);
- актуалізації і стимулювання творчого підходу здобувача вищої освіти до проведення занять з опорою на розвиток тих, хто навчається, як суб'єктів освітнього процесу (креативність);

- врахування наукових інтересів власної академгрупи (практика передбачає проведення занять за дисциплінами, що відповідають інтересам здобувачів вищої освіти).

Зміст практики педагогічної

Педагогічна практика передбачає проведення наступних робіт:

1. Знайомство з методикою проведення майстер-класів викладачів кафедри режисури ХДАК в рамках щорічного семінару «Авторська режисура».
2. Розробка спільно з керівником практики індивідуального плану роботи.
3. Ознайомлення зі структурою навчального процесу в освітній установі.
4. Ознайомлення з навчальною програмою та змістом обраних фахових дисциплін.
5. Ознайомлення з методиками проведення занять з обраних фахових дисциплін.
6. Самостійна підготовка здобувачем вищої освіти конспекту лекційного заняття та плану-конспекту практичного заняття.
7. Підбір та аналіз основної й додаткової літератури відповідно до тематики та цілей запланованих навчальних занять.
8. Робота по вивченню різних навчально-методичних матеріалів.
9. Розробка змісту навчального матеріалу запланованих занять на сучасному науково-методичному рівні.
10. Методично правильне проведення двох навчальних занять (лекційного та практичного).

Етапи практики педагогічної:

- ретельна підготовка за участю керівника практики до двохгодинної лекції (дві академічні години) та двохгодинного практичного заняття, складання власних учбово-методичних матеріалів (конспекту лекції та плану-конспекту практичного заняття);
- аналіз результатів проведених занять;
- складання звітної документації практики педагогічної (*зразки всіх звітних документів представлені у додатках*).

Здобувач вищої освіти повинен:

- самостійно ознайомитися з доступним відеоконтентом різнорівневих заходів презентативно-навчального характеру (лабораторій, майстер-класів, воркшопів, творчих дискусій, круглих столів від культових і визнаних театральних майстрів);
- відвідати і проаналізувати заняття досвідчених викладачів за затвердженим керівником практики педагогічної планом роботи;
- занотовувати у щоденник повсякденну роботу;

- провести відкриті заняття із запрошенням фахівців кафедри режисури (метою проведення таких занять є обговорення та затвердження здобувача вищої освіти як майбутнього викладача).

Слід підкреслити, що здобувач вищої освіти має набути вміння представити цікавий лекційний матеріал, спрямований на розкриття ключових аспектів теми, виразно презентований і структурований, конкретний і лаконічний, з огляду на необхідність його успішного засвоєння академгрупою. Бажано надавати тлумачення задіяних для розкриття теми занять дефініцій; викладати доступною мовою, переконливо й обґрунтовано, проте образно та емоційно – саме це й визначає рівень педагогічної та методичної майстерності.

Разом з тим, важливою постає й позиція викладача до здобувачів освіти, його тактовність, демократичність та справжнє співдія з аудиторією, що зумовлює полілог, який породжує нові грані розуміння викладеного.

Підсумкова атестація по практиці

Підсумком практики педагогічної є формування пакету документації, в якій повинен відбитися весь спектр викладацько-виховної діяльності здобувача вищої освіти.

За підсумками практики здобувач вищої освіти надає:

1. Індивідуальний план роботи.
2. Щоденник.
3. Конспект тексту прочитаної лекції.
4. План-конспект проведеного практичного заняття.
5. Аналіз заняття, проведеного іншим здобувачем вищої освіти.
6. Звіт про виконання практики педагогічної.
7. Відгук керівника практики.

Оформлення звіту про виконання практики педагогічної

У стислій формі здобувач вищої освіти описує виконану під час проходження практики роботу. У висновку варто зазначити своє відношення до перспективи викладацької діяльності в якості своєї основної діяльності або за сумісництвом. Звіт пишеться в довільній формі й підписується.

Оформлення відгуку керівника практики

Відгук керівника пишеться в довільній формі, однак має певну структуру. В ньому зазначається:

- рівень підготовки здобувача вищої освіти до викладацької діяльності;
- ступінь самостійності у виконанні методичних завдань;
- вміння використовувати літературу;
- ступінь оволодіння здобувачем вищої освіти сучасними освітніми технологіями;
- повнота та якість розробки звітної документації з практики педагогічної.

Педагогічна практика завершується диференційованим заліком.

5. Методи навчання

Практична викладацько-педагогічна робота здобувачів вищої освіти (підготовка та проведення лекцій з метою формування ефективної навчально-педагогічної стратегії майбутнього викладача та визначення власної методичної раціональності).

Форми контролю

Контроль з оцінюванням рівня:

- педагогічної роботи (спроможності викладання певного дисциплінарного змісту);
- співдії зі студентською аудиторією;
- дидактичної адекватності майбутнього педагога.

Можлива кількість балів, набраних до підсумкової форми контролю — заліку — від 50 до 90 балів.

Розподіл балів за формами контролю

- підготовка до лекційного заняття – 20 балів;
- проведення лекції – 40 балів.
- перевірка звітних матеріалів – 30 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Методичне забезпечення

Пакет навчально-методичного забезпечення:

- програма та навчально-методичні рекомендації з практики педагогічної;
- відеоматеріали відкритих занять хореографічних кафедр ХДАК та інших профільних навчальних закладів;
- відеоконтент доступних Інтернет-ресурсів із заходами презентативно-навчального характеру (лабораторій, майстер-класів, воркшопів, творчих дискусій, круглих столів тощо);

6. Рекомендовані джерела інформації

1. Адольф В. А., Ильина Н. Ф. Инновационная деятельность педагога в процессе его профессионального становления / Агентство образования адм. Краснояр. края, Краснояр. краев. ин-т повышения квалификации и проф. переподгот. работников образования. Красноярск: Полицом, 2017. 190 с
2. Баканурский Анатолий Коммуникативные аспекты театрального спектакля. Херсон : Гринь Д. С. [изд.], 2013. 275 с.
3. Баканурський А. Г., Корнієнко. В. В. Театрально-драматичний словник ХХ століття. Київ : Знання України, 2009. 319 с.
4. Баныкина С. В. Педагогическая конфликтология: состояние, проблемы исследования и перспективы развития // Современная конфликтология в контексте мира культуры. URL: <http://www.pedlib.ru>
5. Воловик А., Воловик В. Педагогіка дозвілля. Харків 1999. 332 с.
6. Герасимов А. М. Педагогика. Психология : учебно-методический комплекс для студентов направления 071800.62 "Социально-культурная деятельность" очной формы обучения. Москва : МГУУ ПМ, 2012. 76 с.
7. Гордеев С. И., Шумакова С. Н. Театральная педагогика в контексте новых образовательных стандартов / С. И. Гордеев // Театр. Время. Герой : сб. науч. ст. по материалам V Междунар. науч.-практ. конф. / М-во культуры Рос. Федерации, Уфим. гос. ин-т искусств им. Загира Исмагилова. Уфа, 2018. С. 69–74.
8. Гордеев С. И. Роль педагога в формировании личности актёра в театральной школе // Інноваційні підходи і сучасна наука: [зб. ст.] за матеріалами IV міжнар. конф. (м. Київ, 30 берез. 2018 р.) / Центр наук. публікацій «Велес». Київ, 2018. Ч. 1. С. 16–22.
9. Гордеев С. И. Педагогические условия формирования личностных и профессиональных качеств студентов высших театральных учебных заведений // Традиції і сучасні стан культури і мистецтвау : зб. докладау і тезіасу VII Міжнароднай наукова-практичнай канферэнцыі (Мінск, Беларусь, 24-25 лістапада 2016 года) : Выданне у двух тамах / Нац. акад. навук Беларусі, Дзярж. навук. установа "Цэнтр даследаванняу Беларус. культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі", Філія "Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя Кандрата Крапівы". — Мінск, 2017. Т. 1. С. 273–276.
10. Гордеев С. И. Взаємозв'язки театрального мистецтва й театральної освіти та їх роль у розвитку культурних традицій України / С. И. Гордеев // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф. (23-24 листоп. 2017 р.) / М-во культури України, Харків. держ. акад. культури, Нац. акад. мистецтв України, Ін-т культурології ; [редкол.: В. М. Шейко та ін. ; відп. за вип. Н. М. Кушнарєнко]. Харків, 2017. С. 245–246.

11. Гордеев С. И. Творческое педагогическое и духовное наследие Леся Курбаса // Театр. Время. Герой : сб. науч. ст. по материалам IV Междунар. науч.-практ. конф. / М-во культуры Рос. Федерации, Уфим. гос. ин-т искусств им. Загира Исмагилова. Уфа, 2017. С. 37–49.
12. Гордеев С. І. До проблеми розвитку сучасної режисерської освіти у вищих навчальних закладах культури і мистецтв України // Культурно-мистецьке середовище: творчість та технології: Матеріали Дев'ятої міжн. наук.-творчої конф., м. Київ, 21 квітня 2016 р./ за загл. ред. К. І. Станіславської. Київ : НАКККіМ, 2016. С. 161–163.
13. Гордеев С. І. Методика викладання спецдисциплін: прогр. та навч.-метод. матеріали до курсу для студ. окр. «спеціаліст» / Харк. держ. акад. культури ; [розробники : С.І. Гордеев, І.О.Борис, В.В. Медведєва та ін.]. Х.арків: ХДАК, 2013. 76 с.
14. Гордеев С. І. Актуальні проблеми методики викладання режисури й акторської майстерності у вищих навчальних закладах культурно-мистецького профілю // Культура України, вип. 42, 2013, Ч. 2. С. 33–41.
15. Зверева Н. А. Ливнев Д. Г. Словарь театральных терминов (создание актерского образа). Москва : Рос. ин-т театр. искусства. ГИТИС, 2014. 2-е изд. 136 с.
16. Кацман А. И. Театральный педагог. СПб, 1994. 158 с.
17. Кірсанов В. Шляхи вдосконалення підготовки фахівців для сфери дозвілля Вища освіта України №1 2006. С37–41.
18. Коваль Л. Г., Зверева І. Д., Хлебик С.Р. Соціальна педагогіка / Соціальна робота. Київ, 1997. 345 с.
19. Коноваленко М. Ю. Теория коммуникации. Москва: «Изд-во Юрайт», 2012, 415 с.
20. Кнебель М. О. Поэзия педагогики. Москва: «ВТО», 1984, 528 с.
21. Креативная педагогика. Методология, теория, практика. Лаборатория знаний. URL: <http://www.iprbookshop.ru/12230>. ЭБС «IPRbooks».
22. Куревич Н. И. Рабочая программа учебной дисциплины «Театральная педагогика». Учебное пособие – Москва : Мир науки, 2017. URL: <http://izd-mn.com/PDF/12MNNPU17.pdf>
23. Литосова М. К. Актер и режиссер : слов. профессиональных терминов и словосочетаний : учеб. пособие. Москва : Рос. ин-т театр. искусства. ГИТИС, 2016. 240 с.
24. Максимовська Н. О. Соціально-педагогічна діяльність зі студентською молоддю у сфері дозвілля: анімаційний підхід Харків : ХДАК, 2015, 123 с.
25. Мандель Б. Р. Технологии педагогического мастерства URL: <http://znanium.com/hooksread2.php?book=525397> - ЭБС «Znanium.com».
26. Мелик-Пашаев А.А. Педагогика искусства и творческие способности. Москва, 1991, 170 с.

27. Морозов А. В., Чернилевский Д. В. Креативная педагогика и психология : учебное пособие. Москва: Академический Проект, 2004. 560 с. URL: <http://www.iprbookshop.ru/36383>. ЭБС «IPRbooks».
28. Митці України: Енциклопедичний довідник. Київ, 1992.
29. Никитина Н. Н., Кислинская Н. В. Введение в педагогическую деятельность: Теория и практика. Москва: Академия, 2020. с 278 с.
30. Оніщенко О. І. Художня творчість: проект неklasичної естетики : монографія. Київ : Ін-т культурології АМУ, 2008. 232 с.
31. Орлов Ю. М. Восхождение к индивидуальности. Москва, 2018. 375 с.
32. Островская М. В. К проблеме воспитания режиссёров на младших курсах в творческом ВУЗах // Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 18-19 квіт. 2013 р. / М-во культури і туризму України, Харк. держ. акад. культури, Нац. акад. мистец. України, Ін-т культурології ; [редкол.: В. М. Шейко та ін.]. Харків, 2013. С. 212–213.
33. Островский Э. В., Чернышова Л. И. Психология и педагогика : учебное пособие. Москва : Вузовский учебник, 2008. 384 с.
34. Паламаренко О. А. Режисерська творчість у сценічному мистецтві українських театральних діячів ХІХ — початку ХХ століття // Культура і сучасність. 2011. № 2. С. 208–211.
35. Панфилова А. П. Теория и практика общения. Гриф МО: Учебное пособие. Москва : Академия, 2019. 286 с.
36. Петрова А. Н. Искусство речи. Москва: Аспект Пресс, 2009. 125 с. : URL: <http://www.iprbookshop.ru/8947>. ЭБС «IPRbooks»
37. Пидкасистый П. И. Психология и педагогика. Учебник для вузов. Москва : Юрайт. Высшее образование, 2010. 714 с
38. Полищук В. Библия актерского мастерства : Уникальное собрание актерских терминов по методикам величайших режиссеров / Вера Полищук, Эльвира Сарабьян. Москва : АСТ, 2014. 791 с. : ил. (Библия мастерства).
39. Психология мотивации и эмоций / под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, М. В. Фаликман. Москва: АСТ «Астрель», 2009, 704 с.
40. Рождественская Н. В. Художественное творчество и эмоциональный интеллект. СПб.: «СПбГАТИ», 2012, 140 с.
41. Симонов П. В. Эмоциональный мозг. Москва: «Наука», 1981. 210 с.
42. Теслюк В. М., Ковальчук Т. І. Технології соціально-педагогічної діяльності: навч. посібник. Київ: Ліра-К, 2018. 98 с.
43. Успенский В. А. Формирование мотивов и установок учебно-познавательной деятельности студентов театральных вузов. Москва, 1982. 100 с.
44. Шумакова С. Н. Театральная педагогика: релевантность академического образования в контексте вызовов времени / S. N. Shumakova // Problems of formation of a professional: theoretical

analysis principles and practical solutions: materials of the VII international scientific conference on September 25–26, 2019 / Vedecko vydavatel'ske centrum "Sociosfera-CZ". Prague, 2019. P. 6–8.

45. Shumakova S. N. Theatrical art: professional toolkit // Problems of formation of a professional: theoretical analysis principles and practical solutions: materials conference on September 25-26, 2018 / Vedecko vydavatel'ske centrum "Sociosfera-CZ", Academia Rerum Civiliu-Higher School of Political and Social Sciences, Branch of the Military Academy of Communications in Krasnodar. Prague, 2018. P. 5–6.

46. Шумакова С. М., Бугайова В. О. До проблематики кардинальних змін мистецької освіти // Інноваційні підходи і сучасна наука : [зб. ст.] за матеріалами IV міжнар. конф. (м. Київ, 30 берез. 2018 р.) / Центр наук. публікацій «Велес». Київ, 2018. Ч. 1. С. 45–49.

47. Шумакова С. Н. Парадигма художественного образования настоящего в свете инновационных и традиционных содержательных доминант // Профессиональный и любительский театр как культурно-педагогический феномен: традиции и инновации : сб. ст. по материалам междунар. науч.-практ. конф. / Рос. акад. образования, Ин-т художеств. образования и культурологии. М., 2017. С. 142–147.

48. Шумакова С. М. Сучасне розуміння та стратегічний контекст актуалізації проблеми професійної компетентності // Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., 6–7 квіт. 2017 р. / М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка [та ін.]. Суми, 2017. С. 16–19.

49. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; голов. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

50. 100 великих режиссеров. Москва, 2004., 357 с.

7. Список використаних джерел

1. Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII «Про освіту».
URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Закон України «Про вищу освіту».
URL: <https://zakon.help/law/1556-VII/edition01.01.2019/>
3. Інструкція Міністерства освіти і науки України, стандартів вищої освіти України.
URL: <https://zakon.help/law/1556-VII/edition01.01.2019/>
4. Розроблення стандартів вищої освіти.
URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/rekomendatsii-1648.pdf>
5. Освітньо-професійна програма підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 026 «Сценічне мистецтво», галузі знань 02 «Культура і мистецтво» на другому магістерському рівні.
URL: http://www.ic.ac.kharkov.ua/public_inf/lic_obsyag/licenseod2/026/arc/OP
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 29 квітня 2015 р. № 266.
URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>.
7. «Положення про організацію практик студентів Харківської державної академії культури» від 27.12.2018 р. Пр. № 5 / Міністерство культури та інформаційної політики України, Харківська державна академія культури. Харків: ХДАК, 2018, 10 с.
URL: http://harkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_ops.pdf
8. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ: Таксон, 2016. 234 с.
URL: http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2016-09-07/chesnist_osnova_rozvitk_Univers.pdf
9. Магістерська робота : метод. реком. до підготовки та захисту магістерської роботи для магістрантів, галузь знань 02 «Культура і мистецтво», спец. 026 «Сценічне мистецтво» / М-во культури України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т театр. мистецтва, Каф. режисури [розроб.: С. І. Гордєєв, С. М. Шумакова]. — Харків, 2018. — 46 с.
10. Режисура та майстерність актора : програма та навч.-метод. матеріали, галузь знань 02 «Культура і мистецтво», спец. 026 «Сцен. Мистецтво» / М-во культури України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т театр. мистецтва, Каф. режисури ; [розроб.: С. І. Гордєєв, С. М. Шумакова]. — Харків : ХДАК, 2018. — 56 с.
11. Менеджмент шоу-бізнесу : програма та навч.-метод. матеріали, галузь знань 02 «Культура і мистецтво», спец. 021 «Аудіо-візуал. мистецтво та виробництво» / М-во культури України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т театр. мистецтва, Каф. режисури ; [розроб. С. М. Шумакова]. — Харків : ХДАК, 2018. — [26] с.

ДОДАТКИ

Додаток 1

ВИТЯГИ З ТЕКСТІВ «ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ПРАКТИК ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ХАРКІВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АКАДЕМІЇ КУЛЬТУРИ»

(зі змінами та доповненнями)

(затвердженого Вченою Радою ХДАК 21 лютого 2021 р. Протокол № 7)¹

Загальні положення

Положення про організацію практик здобувачів вищої освіти Харківської державної академії культури (далі – Академія) є складовою в комплексі положень з організації освітнього процесу. Цим Положенням регулюються загальні питання організації, проведення підсумкового контролю усіх видів практики студентів Академії.

Положення розроблене на підставі Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556-VII (ст. 51.); Положення «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом МОН України № 93 від 08.04.1993 р., Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах, затверджено наказом МОН України від 01.08.2001 р. № 563, Положення про організацію освітнього процесу в Харківській державній академії культури.

Практика здобувачів освіти закладів вищої освіти України є важливою і невід’ємною складовою частиною освітнього процесу з підготовки фахівців. Зміст та обсяги практик повинні відповідати освітнім програмам відповідного рівня, навчальним планам, наскрізним програмам практики та робочим програмам. Практика, як цикл підготовки, входять до числа навчальних дисциплін за семестр і враховуються в баланс навчального часу студента. Обсяг практики вимірюється у кредитах.

Практична підготовка здобувачів вищої освіти забезпечується проходженням різних видів практики та передбачає удосконалення професійно-практичної підготовки здобувачів вищої освіти, надання їм достатнього обсягу знань та умінь відповідно до вимог освітньої програми.

Практика здобувачів вищої освіти проводиться у структурних підрозділах Академії та на галузевих підприємствах, установах, організаціях різних форм власності згідно з укладеними угодами.

Бази практики

Практика здобувачів вищої освіти Академії проводиться на базах, які відповідають меті, змісту, завданням практики.

¹ «Положення про організацію практик здобувачів вищої освіти Харківської державної академії культури» від 21.02.2021 р. Пр. № 7 / Міністерство культури та інформаційної політики України, Харківська державна академія культури. Харків: ХДАК, 2021, 10 с.
URL: http://harkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_ops.pdf

Базами практики можуть бути навчальні, виробничі та наукові підрозділи Академії, підприємства, організації та установи будь-якої форми власності в Україні, які повинні відповідати таким вимогам:

- здатність забезпечити виконання програми практики відповідних освітніх рівнів та спеціальностей;
- наявність структур, що відповідають спеціальностям (освітнім програмам), за якими здійснюється підготовка фахівців в Академії
- можливість кваліфікованого керівництва практикою студентів;
- надання студентам права користуватися бібліотекою, лабораторіями, технічною та іншою документацією, необхідною для виконання програми практики, з урахуванням політики конфіденційності підприємства.

З базами практики (підприємствами, організаціями, установами будь-яких форм власності) Академія завчасно укладає угоди на її проведення (*ключовий змістовий фрагмент тексту Угоди на проведення практики студентів Харківської державної академії культури у Додатку 2*). Угода є юридичною основою для проведення практики. Тривалість дії угоди погоджується договірними сторонами. Вона може визначитися на період конкретного виду практики або терміном до 5 років.

Якщо в договорі (контракті) на підготовку фахівця обумовлене місце проведення практики, окремі угоди не укладаються. При проведенні практики в структурних підрозділах академії, угоди не укладаються.

Для іноземних студентів бази практики передбачаються у відповідному контракті чи договорі щодо підготовки фахівців. Якщо це не передбачено, студенти-іноземці проходять практику в підрозділах Академії або на зовнішніх базах. Іноземним студентам у встановленому порядку видаються програма практики та індивідуальне завдання. Після закінчення практики вони складають звіт в порядку, встановленому кафедрою.

Студенти можуть самостійно з дозволу відповідних кафедр визначати для себе базу проходження практики за умови, що вона відповідає встановленим вимогам для проходження визначеної практики.

За наявності вакантних місць студенти можуть бути зараховані на штатні посади на період проведення практики, якщо робота на них відповідає вимогам програми практики.

Організація і керівництво практикою

Відповідальність за організацію, проведення і контроль практик покладається на ректора Академії. Наказом ректора про проведення практики студентів затверджується місце та терміни проведення практики, склад студентських груп, відповідальний керівник практики від кафедри.

Загальну організаційну діяльність з питань практики та контроль за її проведенням в Академії здійснює керівник виробничої практики, який підпорядкований начальнику навчального відділу.

Керівник виробничої практики від Академії:

- приймає інформацію від керівника факультету (заступника декана, особи відповідальної на факультеті за практику) щодо укладення угод про практику та розподілу студентів за базами практик;
- узгоджує з базами практики контингент студентів;
- готує накази про практику та узгоджує з деканом;
- готує листи-звернення на бази практики та направлення для студентів;
- разом с керівництвом деканату та керівниками практики від кафедри приймає участь в інструктивних зборах, організаційних заходах, установчих нарадах, ознайомлює студентів з порядком проходження практики;
- контролює види і терміни проведення практики, визначені навчальними планами;
- здійснює інспектування практики;
- приймає участь у підсумкових зборах (конференціях) на яких аналізують та обговорюють практику, висловлюють пропозиції, рекомендації, побажання щодо вдосконалення організації проведення та зміст практики.
- на основі факультетських звітів про практику готує щорічний підсумковий звіт по академії;
- вивчає нові підприємства й установи з метою використання їх як баз практики для студентів академії;
- забезпечує кафедри нормативною документацією з питань практики.

Викладач – керівник практики від кафедри:

- на початку практики проводить інформаційні збори на яких інструктує студентів з техніки безпеки (*Додаток 3*), ознайомлює з порядком отримання документації (направлення, програми, щоденники, індивідуальні завдання, тощо), перелік яких встановлюється у наскрізній програмі практики студентів, з урахуванням специфіки підготовки за певною спеціальністю, освітньою програмою;
- надає консультації студентам щодо виконання індивідуальних завдань і робочої програми практики;
- ознайомлює керівників від баз практик з програмою практики й обов'язками, які покладаються на них;
- періодично інформує деканат факультету, завідувача кафедри, керівника виробничої практики від академії про проходження практики, вирішує з ними поточні питання;
- контролює виконання студентами правил внутрішнього трудового розпорядку, контролює ведення керівником від бази практики обліку відвідування студентами практики;
- здійснює підведення підсумків практики, дає оцінку роботі студента, складає звіт і надає його керівникові факультету;
- у складі комісії бере участь у прийнятті заліку з практики.

Студенти Академії під час проходження практики зобов'язані:

- до початку практики одержати консультацію щодо оформлення документів (на конференції з практики або в індивідуальному порядку);
- своєчасно прибути на базу практики;
- вивчити і суворо дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії;
- у повному обсязі виконати всі завдання програми практики; вести щоденник проходження практики;
- з дотриманням усіх вимог стандартів своєчасно оформити всі документи з практики у формі звіту і скласти залік з практики;
- проходити практику за термінами, визначеними в наказі по академії.

Зміна терміну проходження практики з поважних причин або продовження терміну практики здійснюється за рішенням кафедри, узгодженим з деканатом і затверджується наказом по академії.

Студенти-практиканти несуть повну відповідальність за виконання програми практики.

Для студентів, які навчаються без відриву від виробництва, практика триває один місяць, якщо вони не працюють за спеціальністю.

Підведення підсумків практики

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми практики та індивідуального завдання. Письмовий звіт разом з іншими документами, установленими навчальним закладом (щоденник, характеристика та інше), підписаний та оцінений керівником від бази практики, подається на рецензування викладачу – керівнику практики від кафедри.

Звіт з практики захищається студентом з диференційованою оцінкою в комісії. До складу комісії входять керівники практики від закладу вищої освіти, і, за можливості, від баз практики, викладачі кафедри, які викладали студентам спеціальні дисципліни.

Залік може бути проведений як на базах практики, так і в Академії.

Оцінка за практику вноситься в залікову відомість і в залікову книжку студента та враховується стипендіальною комісією під час призначення стипендії.

Студент, який не виконав у повному обсязі програму практики та отримав незадовільну оцінку з практики, відраховується з академії за поданням декана факультету.

Підсумки кожної практики обговорюються на засіданні кафедри, а загальні результати практичної підготовки студентів на Раді факультету. Звіти студентів про практику зберігаються на кафедрах протягом трьох років. Звіти відповідальних за практики на кафедрі про проходження практики студентами зберігаються на кафедрах протягом 5 років (Перелік типових документів, що створюються в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, інших установ, підприємств та організацій, із зазначенням строків зберігання документів, затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 12.04.2012 р. № 578/5).

**ВИТЯГИ З ТЕКСТІВ
«ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ПРАКТИК ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ
ОСВІТИ ХАРКІВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АКАДЕМІЇ КУЛЬТУРИ»**

(зі змінами та доповненнями)

(затвердженого Вченою Радою ХДАК 21 лютого 2021 р. Протокол № 7)²
*(ключовий змістовий фрагмент тексту Угоди на проведення практики
здобувачів вищої освіти Харківської державної академії культури)*²

База практики зобов'язується:

Прийняти здобувачів освіти на практику згідно з календарним планом.

Призначити наказом кваліфікованих спеціалістів для безпосереднього керівництва практикою.

Створити необхідні умови для виконання здобувачами освіти програми практики, не допускати використання їх на посадах та роботах, що не відповідають програмі практики та майбутній спеціальності.

Забезпечити здобувачам освіти умови безпечної роботи на кожному робочому місці. Проводити обов'язкові інструктажі з охорони праці: ввідний та на робочому місці.

У разі потреби навчати здобувачів освіти безпечних методів праці. Забезпечити спецодягом, запобіжними засобами, лікувально-профілактичним обслуговуванням за нормами, встановленими для штатних працівників.

Надати здобувачам освіти і керівникам практики від академії можливість користуватись лабораторіями, кабінетами, бібліотеками, технічною та іншою документацією, необхідною для виконання програми практики.

Забезпечити облік виходу на роботу здобувачів освіти. Про всі порушення трудової дисципліни, внутрішнього розпорядку та про інші порушення повідомляти академію.

Після закінчення практики дати характеристику на кожного здобувача освіти, в котрій відобразити якості підготовленого ним звіту.

Харківська державна академія культури зобов'язується:

Призначити керівниками практики кваліфікованих викладачів. За два місяці до початку практики надати базі практики для погодження програму практики, а не пізніше ніж за тиждень – список здобувачів освіти, яких направляють на практику.

Забезпечити додержання здобувачам освіти трудової дисципліни і правил внутрішнього розпорядку. Брати участь у розслідуванні комісією бази практики нещасних випадків, якщо вони сталися з студентами під час проходження практики.

² «Положення про організацію практик здобувачів вищої освіти Харківської державної академії культури» від 21.02.2021 р. Пр. № 7 / Міністерство культури та інформаційної політики України, Харківська державна академія культури. Харків: ХДАК, 2021, 10 с.
URL: http://harkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_ops.pdf

**ПЕРЕЛІК ЗРАЗКІВ ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНИХ ДОКУМЕНТІВ ПРО
ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ,
ЩО ПРЕДСТАВЛЕНІ У ДОДАТКАХ**

1. Зразок титульного аркушу документації практики педагогічної (*Додаток 4*).
2. Звіт про проходження практики (*Додаток 5*).
3. Індивідуальний план проходження практики (*Додаток 6*).
4. Зразок титульного аркуша щоденника практики (*Додаток 7*).
5. Звіт про проходження практики педагогічної (*Додаток 8*).
6. Довідка про проведення відкритого заняття з практики педагогічної (*Додаток 9*).

ЗРАЗОК ТИТУЛЬНОГО АРКУШУ ДОКУМЕНТАЦІЇ ПРАКТИКИ

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
Кафедра режисури

ДОКУМЕНТАЦІЯ

практики педагогічної

здобувача вищої освіти

**другого (магістерського) освітнього рівня,
освітньо-професійної програми «Сценічне мистецтво»,
галузі знань 02 «Культура і мистецтво»,
спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»,
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)**

__ курс, група ____

Харків

20__

Додаток 5

ЗРАЗОК ЗВІТУ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
Кафедра режисури

ЗВІТ
ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ

здобувача вищої освіти _____
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

другого (магістерського) освітнього рівня,
освітньо-професійної програми «Сценічне мистецтво»,
галузі знань 02 «Культура і мистецтво»,
спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»

___ курс, група _____

База практики _____

Термін проходження практики з «___» _____ по «___» _____.

Керівник практики від кафедри _____

Дата здачі звіту на кафедру «___» _____ 20__ р.

Звіт захищений «___» _____ 20__ р.

Харків
20__

ЗРАЗОК ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПЛАНУ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН ПРАКТИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ

здобувача вищої освіти _____

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

другого (магістерського) освітнього рівня,
освітньо-професійної програми «Сценічне мистецтво»,
галузі знань 02 «Культура і мистецтво»,
спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»

___ курс, група _____

№	База практики	Зміст і види роботи	Дата виконання	Місце виконання	Час виконання	Відмітка про виконання
1	КЗК «Харківський муніципальний культурний центр»	Знайомство з методикою проведення майстер-класів викладачів кафедри режисури ХДАК в рамках Другого обласного семінару «Авторська режисура»	24.03.2021	Вул. Плеханівська, 77	10:00-15:30	

Якщо з будь-яких причин заплановане завдання було змінено, то у щоденнику дається пояснення причин зміни і визначається новий термін його виконання.

ЗРАЗОК ТИТУЛЬНОГО АРКУША ЩОДЕННИКА ПРАКТИКИ

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

_____ (вид і назва практики)
Здобувача вищої освіти _____
(ім'я та ПРИЗВИЩЕ)
Кафедра _____
Спеціальність _____
Освітня програма _____
Освітній рівень _____
_____ курс, група _____

ЗРАЗОК ЗІСТУ ЩОДЕННИКА ПРАКТИКИ

Здобувача вищої освіти _____
(ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

прибув на підприємство, організацію, установу _____

М.П. « ____ » _____ 20__ р.

Вибув з підприємства, організації, установи _____

М.П. « ____ » _____ 20__ р.

(підпис)

(посада, ім'я та ПРІЗВИЩЕ відповідальної особи)

**ДОВІДКА
ПРО ПРОВЕДЕННЯ ВІДКРИТОГО ЗАНЯТТЯ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)**

**другого (магістерського) освітнього рівня,
освітньо-професійної програми «Сценічне мистецтво»,
галузі знань 02 «Культура і мистецтво»,
спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»**

___ курс, група МАГ

Здобувач вищої освіти (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ) «___» _____ 20__ р.
підготував(-ла) та провів(-ла) відкрите лекційне / практичне (дистанційне)
заняття з курсу «_____» на тему: «_____»,
(назва) (назва)
зі здобувачами вищої освіти ___ курсу (в сервісі для організації онлайн-
конференцій Zoom).

Керівник практики

(підпис)

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

**ЗВІТ
ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)**

**другого (магістерського) освітнього рівня,
освітньо-професійної програми «Сценічне мистецтво»,
галузі знань 02 «Культура і мистецтво»,
спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»**

___ курс, група МАГ

База педагогічної практики: Харківська державна академія культури

У період з «___» _____ 20__ р. по «___» _____ 20__ р. я,
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ), проходив(-ла) педагогічну практику.

За час проходження практики я був(-ла) присутня на відкритих
лекційних та практичних (дистанційних) заняттях педагогів-практиків
Харківської державної академії культури з таких дисциплін, як:

«_____»,
(назва)

«_____», «_____»,
(назва) (назва)

Мною було ретельно проаналізовано відвідані заняття з метою
ознайомлення з методикою проведення лекційних та практичних занять
педагогів Академії, на підставі прикладу викладацької роботи яких було
розроблено конспект мого лекційного заняття та проведена лекція із дисципліни
«_____» на тему: «_____».

(назва)

(назва)

Також було проведене практичне заняття для членів моєї академгрупи з
курсу «_____» на тему: «_____»,

(назва)

(назва)

до якого було сформовано план-конспект роботи _____.

Мною повністю виконана програма педагогічної практики та поставлені
завдання, в результаті чого підготовлено необхідний пакет документації, де
відображено весь процес моєї педагогічної діяльності.

Здобувач вищої освіти

_____ (підпис)

_____ (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)